

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

5. De ortu & progressu Eloquentiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

nunc autem desolatam; perflant & ephyræ, Antoninus ad hanc vocem suspirijs, & lachrymis suum testatus dolorem, continuo Theodosio Asiæ præfecto mandavit, ut Smyrnæ repararet.

Vis callidam, & heroum expugnatricem Suedam ingenioso ipsius Oratoris stratagemate gliscentem? Lampacenos statuerat Alexander, quod Persis studerent, funditus euertere, iamq; erat in procinctu ferro, & furore incitatus, cum ad eum a suis municipibus missus est Anaximenes (magni illius Alexandri præceptor), ut culpam deprecaretur, quo cognito Rex in iracundia persistens, iuravit se Anaximenes precibus omnia contraria facturum; At egregius orator furentem iuuenis animum subdole mitigans. Non veni, inquit, Alexander ut puras, deprecator culpæ, sed auctor rustitiæ; iniquè egerunt Lampaceni, rei sunt Maestatis: hoc igitur à te postulo, ut eorum vxores, & liberos sub corona vendas, templa incendas, urbem in plana submittas. Alexander, qui se præceptoris petitioni aduersaturum per omnia dixerat, sensu se captum, & subridens omnia condonauit.

Eunapius in Aedesio. Sapore v. Eustathij eloquentia delimitus.

Vis Præstigiaticem? Eustathium intuere, cuius meminit Sardinus in vita Aedesij, ubi de Eustathij legatione ad Saporem, copiosius agit. Sapore homo imperiosus, & aditu difficilis erat, & fama ferebatur; postquam tamen de more legationis, Eustathio ad regem patuit accessus, vultus modestiam, suauemque oculorum serenitatem Sapore demiratus, varijs artibus hominem timore percellere conatus est: verum ubi placidis auribus viri dicta pariter & argumenta modestè, atque expedite percurra concepit, foribus excedere illum paulisper iussit, mox per cubicularios ad communem mensam rex illum introiucat, paret Eustathius, ut erat natura factus ad obsequij momenta, & omnem rationem humanitatis, ad epulas regales accedit, ubi cum de honorum contemptu inter pocula disseruisset, tantum regis fortunæ, & ornamentorum Saporis fastidium iniiecit, ut parum abfuerit, quin Rex riarum rectam abiecerit, & cum purpureo paludamento, gemmata monilia deposita cum Eustathij penula commutaret: at fieri illud prohibuerunt affinitate coniuncti, qui Philosophum merum præstigiatorum dictabant.

Hac eadem eloquentia C. Gracchus lacrymas inimicis excussit, bella indixit Demosthenes, Catilinam fregit Tullius, Sicariorum enses in suum iugulum districtos hebetavit Antonius, urbes cepit Cyncas,

Per medios ira satellites,
Et perumpere armis saxa,
Potentius istu fulmineo,

De ortu & progressu Eloquentia.

CAPVT V.

Origo Eloquentiæ antiquissima est, siquidem cum oppidis hominumque cœtibus iure congregatis habuit initium: Cum constet duabus potissimum rebus vinciri ciuitates, iustitia, & sermone. Narrat Aristides magnam inter ipsius mundi nascantis cunabula rerum perturbationem extitisse. Cum hominem nudum, & inermem vniuersa penè animalia multis partibus anteirent, varijsque molestijs, atque angoribus, quibus ipse præ consilij inopia cedere cogebatur, ex cruciarent, ipsi denique homines inter se, belluarum more, fœdissime tumultuarentur.

Aristid. oras 2. pro Rhet. Apologus Lepidus.

Hanc conditionem miseratus Prometheus ille fabulosus, cœlum conscendit, ut subsidia salutis, & ornamenta referret dignitatis. Quapropter eius gratia partim delinitus Iupiter, partim etiam hominum miserijs (ut qui quotidie dilabebantur) grauius commotus, Rhetoricam sub comitatu Mercurij misit in terras, iussitque ut eius ipsius copiam faceret mortalibus, ne tamen instar theatralis pecuniæ promiscue largiretur omnibus, sed lectissima quæque, & generosissima ingenia deligeret, quæ tam præstantis doctrinæ opibus ad luam, multorumque locupletare utilitatem. Hinc primi hominum cœtus, industriæ, consilia, machinationes, artes, opesque floruerunt.

Hanc ille lepidissimam fabellam citat, ut Rhetoricæ antiquitatem, necessitatemque commendat. Constat certe Rhetorum nomen antiquissimum esse, & longè ante Philosophorum appellationem: quippe Homerus eius ipsius meminit Iliadis primo, ubi Phœnicem Achilla a Pelœo patre admorum, quasi doctorem eloquentiæ, morumq; moderatorem innuit, & expressit, ῥητινὰ λόγων, πρῆξι καὶ τε ἐργων nominavit. Quin eius temporibus, iam caluisse in concionibus eloquentiæ studium ostendit, cum heroes illos antiquos ob linguæ facultatem efferat laudibus. Nam Menelao argutam breuitatem, Nestori melleam suauitatem tribuit, Vlysi vero copiam niuib; hibernis simillimam, ἔπειρα, scilicet ὑπὸ δέσποιν ἐοικῶτα.

Homerus il. 2. Rhetorum nomen antiquissimum. Phœnix ab Homero dicitur.

Paris Rhetor.

Χαμπερθη, sed & ipsum Paridem voluit, utpote ingenio satis elegantem in Amando, Patris iussu Graecis artibus, & eloquentiae disciplinae institutum, disertum imprimis supra gentis suae ingenium euasisse, atque in hominem Veneris, Ceston, caeteraque id genus (si Athenaeo credimus) scripsisse, unde postea de iudicio Dearum, & Veneris victoria, manauit rumor.

Pithaeus
Rex idem
Rhetor.
Pausan
Corinth. p.
113.

Pithaeus
regiam
monumen-
tum.
Tribunal
iudicis an-
noni ten-
to Musarum,
hoc est,
Schola
Rhetorica

Cic. in
Bruto

Thesaurum quoque ipsum maternum The-
seum Troezeniorum regem, non modo
ius, ut eius dignitatem decebat, constanter
dixisse, sed & artem dicendi docuisse, & li-
brum Rhetoricum posteris reliquisse refert
Pausanias in Corinthiacis, ex quo, & eius mo-
numentum cernebatur, Tribunal ex albo mar-
more, tribus sellis iudicantibus insigne, cui proxi-
mum adhaerebat templum Musarum, ut iuris,
& humaniorum artium singulare ostende-
ret communitium *θεσπιον ζει τοσ ποσ ποσ
δίας μητις εις τρεεις θροναι αυτου θρονου και
τα λιδου λευκωσ αυσ ποσ ποσ ηερων Μυσων εις
addit ενταυθα ποσ ποσ δαδασα λογων τεχ-
νησ ποσ ποσ τι βιβλιον ποσ ποσ δει οβ-
ροσ ποσ ποσ εν αυτοσ ενδοθεν επικυρις, και αυ-
τοσ ποσ ποσ εδου.* Haec ille, ex quibus collig-
as ante Herculis te npora iam sparsos de Rhe-
torica libros extitisse.

Sed quia haec artis elementa, ut credibile est,
erant crassiora, vix inter ipsius Rhetoricae cuna-
byla numerantur. Quam obrem Cicero in Bru-
to eloquentiae ortum facit ab Athenarum ado-
lescentia. Eloquentia, inquit, non apud quosuis
Graecorum coepit, sed apud Athenienses non
nascentibus, sed iam adultis Atheniensibus. Ante Peri-
clem, & Thagididem litera nulla est, quae qui-
dem ornatum aliquem habeat, & oratoris esse
videatur; Periclem Xantippi filium Anaxagoras
Philosophus erudit, cuius suavitate hilaratae
sunt Athenae, eius ubertatem, & copiam admi-
ratae, eiusdem dicendi vim, terroremque time-
runt.

Haec igitur aetas prima oratorem propè per-
fectum tulit. His ducibus eloquentia excoli coepit,
& magistri dicendi multi subito extiterunt.

Gorgias Leontinus, Trasymachus Calcido-
nius, Protagoras Abderites, Prodicus Chius,
Hippias, Eleus, Isocrates tamen omnes vicit, &
Lysias, quem iam propè audeas oratorem perfe-
ctum dicere: Nam planè quidem perfectum, &
cui nihil admodum desit. Demosthenem facile
dixeris, huic Hyperides proximus, & Aeschinas

fuit, & Lyeurgus, & Dinarchus, & enius nulla
scripta extant Demades. Haec enim aetas effudit
hanc copiam: & succus, & sanguis incorruptus
vsque ad hanc aetatem oratorum fuit, in qua na-
turalis esset non fucatus nitor. Haec Cicero, quae
si cum Pausania, & Athenaei testimonijs com-
pares, facile colligas eum non ipsius eloquentiae
primordia, sed expolitionem, perfectionemque
assignare. Verum eum de rerum initijs sermo est,
ab ipsius cunis sunt repetenda, nec consideran-
dum, an tunc ornatam habuerint. Nihil enim
positum est, & natum, sed rudioribus principijs
omata a natura ipsa rerum opifex pertexit.

De Nomine Rhetorum.

CAPVT VI.

PRIMUM Rhetores dicti sunt omnes, qui qua-
licunque demum dicendi facultate polle-
bant: quo sensu Phoenicem ab Homero Rhetor-
em nominatum constat, & *ρητορικη* ipsa est
ars dicendi, ac eloquentia nuncupata, *αποσ
ερε*, quod est dicere, aut *ραδδου λεγειν*, sula
oratione loqui, quod annotat magnum etymo-
logicum, vel etiam *αποσ τ ρητας* (ita legem
Dotes appellant) quod Rhetores olim leges pro-
ponerent, & condicerent: verum quod contracta
videretur ad forenses orationes Rhetoricae no-
meclatura, ut testatur Suidas, qui *ρητορικησ*
vocat *ρητορικησ εν η, αν. ζορο ρητας*, Sapius
eloquentes in genere *δενδς εν λογις*, & elo-
quentiam ipsam *λογυς* potius, quam *ρητορικησ*
magni auctores nuncupant; ita Diuus Grego-
rius, *λογων ιδρωτας*, dixit labores in elo-
quentiae studijs positos, & Iulianus ad Liba-
nium Sophistam *λογυς, ρητας, σόνεσιν*, con-
iungit, eloquentiam significans prudentiae sale
conditam. Haec prima Rhetoricae appellatio.

i: appellatione
Rhetores
omnes di-
seri.
Magnum
etymol. in
uoco
ρητορικησ, ρη-
τορικησ.
Suid. αν
uoco
ρητορικησ.
Gregor.
Naz. epistol.
ad Basil.
Iulianus ad
Libanus.
Suid. αν
uoco
ρητορικησ.
Prin-

Mox, cum diserti illi, & facundi homines
Athenis maximè, què vrbis eloquentiae fuit do-
micilium, omnia regerent, & pro arbitrio
concionum fluctus moderarentur, bella confi-
cerent, exercitus, naues, comiteatus, vesti-
galia, leges denique, & iura omnia admini-
strarent: speciosissimum fuit nomen Rhetor-
um. Nam *ρητορικησ*, ut testatur Suidas, idè e-
rant, ac *δημοσ συμβουλευτικησ, & δημογυγοι*,
Suid. αν
uoco
ρητορικησ.